

1765 anoniem

HET EENIGSTE,

En tot nu toe onbekend

M I D D E L,

o m

AANSTONTS, EN VOOR ALTOOS,

Uit den weg te ruimen de Zwaarigheden die
zig opdoen, noopende de Geslagten van
sommige zelfstandige Woorden,

Als ook in het spelden van de meeste Woorden der

NEDERDUITSCH E TAALE,

Benevens de voornaamste Oorzaak dezer
Verwarringe,

AANGEWEZEN.

Onder de Zinspreuk,

Hoc fonte derivata clades

In Populam Patriamque fluxit.

Hor. L. 3. Od. VI. 19.

IN GRAVENHAGE,

By H. J. J A N S E N.

M. DCC. LXV.

NED.
LETTERK.

KL. GESCHR. 1765.

HOOFDSTUK I.

*Van de Fraaiheid der Nederduitſche
Taal.*

En Taal, om fraai te moogen heeten,
moet zyn

- I. Ryk in Woorden en in Uitdrukkingen.
- I. Ongebonden in de ſchikking der Woorden.

III. De Dichtkunde behulpzaam.
Eindelyk, gelukkig in 't geen ze beſchryft,
door den klank der Woorden na te bootsen.

I. Overvloed van Woorden is eener Taale
eerſte Cieraad. Zo iemand duizend denkbeel-
den heeft, en maar negen honderd Woorden
om die denkbeelden uit te drukken, zal hy
zich verlegen vinden zo dikwyls als een der
honderd Woorden, die hem ontbrecken, in
zyne reden te pas komt.

Een Taal wordt ook verrykt door het uit-
drukken van ſamengeſelde denkbeelden. B. V.
Mensch-lieventheid, (in 't Franſch *Humanité*)
is de uitdrukking van een diergelyk denkbeeld.

Het getal dier Woorden is in 't *Nederduitſch*
onnoemelyk groot, en dit kan met regt een
ſchat

A

fchat

ſchat genaamd worden. Maar hoe komt onze Moedertaal aan die ſchat?

By Erfenis. Zy is uit een oud, adelyk, en ge goed Huis geſproöten, en de Griekſche Taal is haar eige Sufter *. Ook gelyken ze mal-kander niet kwaalyk.

In beide de Taalen vindt men de zelfde enkelde Woorden, als *Αβλαροι*, *Blaren*, *Βελτερος*, *Beeter*, *Γραφειν*, *Schryven*, *Δοκω*, *Dunken*, *Εδω*, *Ecten*, *θυγατηρ*, *Dochter*, *Μετα*, *Met*, *Μυς*, *Muis*, *Χερση*, *Gevegt*; en daar van daan komt het Woord *Schermen*.

In beiden de zelfde ſamen-geſtelde Woorden, *Φιλadelphια*, *Broeder-liefde*, *Μακραθυμια*, *Lankmaedigheid*, *Αλογια*, *Onredelykheit*. In beiden de zelfde Spreekwyzen, *ες το χειριον βλεπειν*, *op het gelt zien*. In beiden de zelfde Vrypoſtigheid. Want het is naar het voorbeeld der Grieken dat onze Poëten veele Woorden eene Lettergreep afncemen, zeggende

Hoe blinkt de zilv're Maan!

en

een Kroon

Van verſch ontlooken' lente - Bloemen.

Somtyds

* Zie het geleerd en doorwrocht Werk, *Othonis REIZII Belgæ Graeciſſans*, gedrukt te Rotterdam by J. Hout, 1730.

Somtyds voegen ze eene Lettergreep toe, als *Oorelog* in plaats van *Oorlog*, &c. Heeft een vermaard Dichter * niet voorspeld dat de koninglyke *Tecms Engeland's veld zal beſproien*,

Zo lang de Zonne zig vertoont?

2. Een fraaie Taal moet ongebonden zyn in de ſchikking der Woorden. Ze moet iets hebben van het geen *Horatius* ** aanmerkt ale eene bekoorlykheit der drie Bevalligheden,

solutis

Gratia zonis.

Dit voordeel wordt nogtans, in 't *Nederduiſch*, met eene zwaarigheid verzeld. De denkbeelden, die men wil uiten, hebben onder elkander eenen rang, door de Natuur van 't geen men te zeggen heeft aangewezen. Zo men dien rang verandert, blyft de zin een omzien als beneveld. De *Fransche* Taal, om die reden, verliest nooit uit het oog de noodzaakelykheit van zig op eene klare wyze uit te drukken, en wil geen de minſte duifſterheid dulden. Maar uit die anderzins pryswaardige Eigenſchap ſpruit ook dit nadeel, dat zy zig niet

* Jonkheer W. van Haren.

** L. 1. Od. XXX. 5.

A 2

4
niet los en vry wenden kan. In 't *Nederduitsch* kunnen zeven of agt Woorden op even zo veele wyzen geschikt worden, zonder den zinn te krenken, in plaats dat de zelfde Woorden, in 't *Fransch* vertaald, op het meest maar eene verandering zouden moogen ondergaan.

3. De *Nederduitsche* Taal is de Poëzy zeer behulpzaam, hebbende alle de eigenschappen die daar toe vereischt worden.

Een *Grieksch* of *Latynsch* Vaers bestaat voornaamentlyk in de schikking der lange en korte lettergreepen. Een *Fransch Alexandrynsch* Vaers, in tegendeel, op de middenste en de laatste lettergreep na, vraagt niet of de overigen lang of kort zyn, maar past op het rymen. Een *Duitsch* Vaers is veel keuriger, en de Poëet moet teffens acht geeven op rym en maatklank. Men zou kunnen zeggen, heet-je dat behulpzaam zyn? ik antwoord ja. Het *Nederduitsch* geeft den Dichter meer moeite (wat heeft men trouwens zonder moeite?) maar vergoed hem rykelyk, met deszelfs voortbrengselen fraaier te doen zyn. Twee Voorbeelden zullen dit cenigzins bewyzen.

Hoe zacht en hoe lief is de Wieg-zang van den beroemden Dichter *Smits*!

WIEG-

5
W I E G - Z A N G
V O O R M Y N
D O G T E R T J E .

Stil! stil! lief Lysje! Sus! ei sus!
Wat uit gy droeve toontjes!
Hoe rollen uwe traantjes dus
Langs 't-blosje van uw Koontjes?
Uw Wiegje huist nog geen verdriet,
Waarom fluit gy uw oogjes niet?

Wat of uw hartje tog beschreit?
Wat doet u zuchtjes geeven?
Uw minnelyke onnoozelheid
Leest nog een hemelsch leeven.
Gy zoogt uw Lysje pas vol zog.
Wat deert u? wat begeertge nog?

Of jukt en speelt uw zoete jeugd
Dus wat met simple klagjes?
Ei schep dan liever uwe vreugd
In lodderige lachjes,
Die staan uw aanzichtje eens zo wel:
De Droefheid is geen Kinderspel.

A 3

Be;

Bevallig Kindje! neen: gy moet
 De tintelende vonkjes
 Van uwcn lieven Morgengloed,
 Nog d'aangenaame lonkjes,
 Die ge uit uw glinsterende oogjes schiet,
 Verdrinken in een traanen vliet.

Myn zorg, die op uw welzyn let,
 Zal, als uw krachtjes rypen,
 En gy uw Voetjes nederzet,
 Uw poez'le Handjes grypen,
 En leiden u, vol ted're min
 In s'Hemels naam de Weereld in.

Schep moed, wees bly en wel te vreên,
 Gy zult uw Leevens paedjes,
 Door de aller eêlste Zaligheên,
 Met zachte Roosblaedjes
 En Violetjes, zien bestrooid.
 Smert-doorens schaên de Kinders nooit.

'K heb nog iet groots voor u gehoord,
 Ei wil geen onheil schroomen.
 Gods Zoon zegt, door zyn hemelsch Woord,
 Dat gy tot hem moogt komen,
 Ja dat het Ryk der Zaligheid
 Den Kindertjes is toegezeid.

Hy

Hy zend u zyne boodjes neêr,
 Met ted're lieflic merkjes;
 Die Eng'len vlugt bedekt u teêr,
 Met haar sneeuw-witte vlerkjes,
 Die kust uw roose koontjes zacht,
 En houdt, wanneer gy slaapt, de wacht.

Zoet Meisje! rust dan vry gerust;
 U zal geen moeite moeyen.
 Myn Echtsieraad; myn Liefftes lust,
 Laat u een slaapje boeyen.
 Slaap, Lysje, slaap: wees wel te moê.
 Ik zwyg: zy doet haar Oogjes toe.

Hoe vloeiend deeze cierlyke navolging van *
 Horatius **!

De Dood werpt alles in het stof,
 Zy klopt zo wel aan 's Konings hof
 Als aan de laage hutten.
 Geen eer, geen staat, geen magtig geld,
 Geen armoê kan voor haar geweld
 Den sterveling beschutten.
 Wy leeven al te korten tyd,
 Dan dat zig onze hoop zeer wyd

Of

* L. I. Od. IV. 13.
 ** Proeve van Dicht-oeffening &c. door A. L. F.
 en A. P. S. By Jansloons van der Aa. 1731.

Of ver zon kunnen strekken.
 Vertoef een poos, de naare Nagt
 Zal uw gezicht, gansch onverwacht,
 Met duyst're schaduw dekken.
 Dan daaltge in *Plutoos* ak'lig huis:
 Alwaar geen vrolyk feestgedruis
 Uw zinnen kan vermaaken.
 Alwaar geen wyn de zorgen sust,
 En daar geen zoete minnelust
 Uw' boezem zal doen blaaken.

Eindelyk, vereischt de fraaiheid eener Taale dat ze gelukkig zy in 't nabootsen der Zaaken door den klank der Woorden. Ik noem dat een geluk, om dat de eerste Uitvinders van Woorden diergelyke fynigheden niet hebben beoogd. De Natuur is daar in hun Leermee-ster geweest. B. V. Daar is een natuurlyke gelykenis tusschen de uitspraak der Woorden *langzaam, traags*, en *het geen uitgedrukt wordt* door die Woorden.

De Kunst van een' Schryver bestaat dan ten deele in 't verkiesen van Woorden, die, geuit zynde, eene soort van overeenkomst hebben met de Zaaken die ze te kennen geeven. Wil iemand eenen zwaaren Arbeid verbeelden, moet hy geen vlociende Styl gebruiken.

HOOFD-

HOOFDSTUK II.

Aanmerkingen over het spelden van een groot getal Nederduitsehe Woorden.

IS het niet jammer dat zo een fraaje Taal, in meer dan een opzicht, bedorven worde, en dat 'er by na geen hoop zy dat ze ooit haare aangeboorene schoonheid weder zal bekomen?

Veeler Woorden spelding of spelling (want dat Woord zelfs gaat niet vry) is willekeurig. Sommigen, B. V. beweeren dat in de Woorden *vraad, daad, maan*, &c. men in plaats van *ae* moet gebruiken *aa*, die, als snaaren van eenen toon, zuiverer of zuiverder (vermits de Geleerden het hier ook niet eens zyn) geluid geeven. Andren zyn van gevoelen dat *ae* eenen zagter of (alweer krakkeel) zachter klank voortbrengt: ieder staat op zyn stuk, en een Schryver, die *aa* verkoofen heeft, iets willende laten drukken, en onbekend blyven, moet zorg draagen dat een neuswyze verbeteraar van drukfeilen de *aa* niet in *ae* verandere, en voorts zyne byzondere spelding niet invoere.

De bewuste wanorder wordt grootelyks vermeerderd door eenige Taalzifters, die zig, met

A g een?

een' friffchen moed, begeeven op de Letteren-jagt, en 'er zo veel te niet doen als in hun vermoogen is. Om diergelyke heerschappy met regt te konnén oeffenen, noemen zy de gemelde Letteren *onnoedig*: welke benaaming verdient nader onder-zogt te worden.

Een onnoedige Letter is een Letter die nergens toe dient. De vernielende Magt fchynt alleen te hebben gelct op de uitspraak: maar dat is niet genoeg. Het Woord *noodig*, B. V. komt van *need*, en behoort met *oo* gespeld te worden om des zelfs oorsprong aan te wyzen. Verders, moet het meervoud van een zelfftandig naamwoord, zo veel doenlyk is, niet te kennen geeven hoe 't eenvoud van dat zelfde Woord gespeld wordt? mag het meervoud van *tred* zyn *treden*, van *spel*, *speelen*, en dat van *dood*, *doden*; onder voorwendzel dat de klank maar een *o* vereifcht? De grootfte verwarring, daar ooit van gedroomd is, zal zonneklaar blyken uit het volgende Voorbeeld.

Het Woord *Weereld* wordt, ten minfte, op zeven wyzen gespeld; en dat niet door prul-fchryvers, maar door geleerde en verftandige Mannen. *Poot*, in de voorreden voor 't Werk door hem na *Moanen's* Dood uitgegeven, fchryft *Werelt*.

De Hr. *Wagenaar*, in zyne *Vaderlandfche* *Historie*, *Weereld*.

De

De Hr. *Professor van den Houert*, in zyn uitnemend Werk tot tytel voerende, *De Mensch in Christus*, speld Blad. 10. *Waereld*.

De Hr. *Elzevier*, in zyne *Lierzangen*, Bladz. 13. *Wereld*.

Ten *Kate* 1ste Deel, Bladz. 397, *Weerld*, en (het geen byna ongelooftlyk zal voorkomen) *Hoogstraaten*, in zyne zelfftandige Woorden, gedrukt te *Amsterdam* 1723, fchryft Bladz. 5. *Werelt*, Bladz. 350. *Weerelt*, en in 't register der naamwoorden, *Werrelt*. Geen bekende Taal kan een tweede Voorbeeld van diergelyke verwarring uitleveren.

De wetgeevende, de besliffende, en de in toomhoudende Magt; ontbreken hier even zeer. Ten tyde der Richteren deed ieder het geen hy goeddagt in zyne oogen. Het is fchier niet anders met onze *Nederduitfche* *Spraak* gelegen. *Lieve-Moeder-taal!* wat hebje al stoute Kinderen!

A 6

HOOFD-

HOOFDSTUK III.

De Geslagten van een groot getal zelfstandige Woorden in 't Nederduitsch niet genoegzaam bepaald.

Veele zelfstandige Naamwoorden zyn onzeker ten aanzien der Geslagten. B. V. *Min, Uur, Nagt, Dood, Zon &c.*

Dit zelfde heeft (hoewel zelden) ook plaats in andere Taalen. In 't *Fransch* is het Woord *Amour* Mannelyk als 't betekent den God der Liefde, en Vrouwelyk als het uitdrukt de hartstogt onder den Naam van Liefde bekend. Even zo is het Woord *Min* in 't *Nederduitsch* van twee Geslagten. Hier uit blykt dat 'er een reden moet zyn waarom een zelfstandig Woord twee verschillende Geslagten toegeëgend zyn; en by gevolg, dat in 't gebruik der voorn. Geslagten die reden moet in acht genoomen worden.

Uur is Onzydig als het een tydsgedeelte te kennen geeft, maar Vrouwelyk wanneer 't betekent eene der overschoone Godinnen, die de Zonnewagen al dansende volgen: Maar op dat onderscheid wordt weinig geteld; en het is my meer dan eens gebeurd wel spreekende Mannen te hooren zeggen, in *deze avond-*

uur,

uur, hoewel 'er geene der gemelde Godinnen te pas kwam.

Nagt is Mannelyk, indien 't betekent dat gedeelte van den natuurlyken dag, gedurende het welk de Zon is onder den Zichteinder; derhalven moet men zeggen, in 't midden van den *Nagt*. Dat zelfde Woord is Vrouwelyk als het verbeeld een gevleugeld zwart Gedrogt,

— *Nox atra cavā circum volat umbrā* *.
Maar Emma, slaag bezorgd gaat onder dies be-
merken.
Hoe snel de stille Nagt beweegt haar swarte Vler-
ken **.

- *Dood* is Mannelyk wanneer het betekent het einde des levens, en in dien zin zegt men, *Hy heeft een' barden Dood gebadt*; maar Vrouwelyk; zo men gewag maakt van het met klauwen en scis gewaapend Geraamte, dat zonder onderscheid aan alle deuren klopt.

De Dood kwam op een' tyd een' ouden Man bezoeken
Daar hy vast bezig was in velderbanden bocken.
Zy viel hem op het lyf.

Het Woord *Zon* is Vrouwelyk als 't beduidt het

* VIRG. *Æn.* VI. 366.

** CATS, Mandraagende Maagd.

het licht der Zonne, maar Mannelyk, als men spreekt van *Apollo* den dagvoerder.

In alle de hier aangehaalde Voorbeelden kan men navorschen waarom een en het zelfde Woord van twee Geslagten is. De schikking der Letteren, die een Woord uitmaaken, wyft zelden aan het Geslagt, zynde dit laatste meest afhankelijk van de Natuur der betekende zaak. Het ware te wenschen dat een zaak altoos haar Geslagt aanwees. Maar van honderd zelfstandige Woorden, zyn 'er naauwlyks twee daar men dit van te hoopen heeft. Wat dan gedaan? De eenigste toevlugt, in diergelyke gevallen, is het Gebruik. Doch als 't Gebruik het met zig zelve niet eens is, ik meen, als de beste Schryvers in verskil zyn noopen de het Geslagt van een zelfstandig Woord, blyft 'er geen hulpmiddel meer over. Men vraagt, B. V. van wat Geslagt zy het Woord *Kruin*? *Halma*, in zyn Woordenboek, maakt het Vrouwelyk. De Hr. *Wagenaar*, wiens gezag ik (om redenen in 't vervolg te melden) verstel boven dat van *Halma*, zegt in zyne *Vaderlandfche Historie*, eerste Deel, Bladz. 404. *Den Kruin bebbende laaten sbeeren*. Een grooter getal Voorbeelden by te brengen zou onnoodige moeite zyn.

HOOFD-

HOOFDSTUK IV.

Van het Gezag der Poëten in stuk van Taal.

DE Poëten (zeg 't niet voort) hebben, in stuk van Taal, geen Gezag ter wereld, gelyk blyken zal uit de drie volgende eigenschappen, die samengevoegd, hen van het overige gedeelte des Menschelyke Geslagts onderscheiden. Zy zyn, 1. Behoefstig; 2. Verrukt, en 3. Stout.

1. Poëtische Armoede is hun eerste Gebrek. Dan eens vinden zy zig om een rymwoord verleegen; en, als dat gebeurt, wordt *Hermione* (volgens de aanmerking van den Heere *Huidekooper*) door *Vondel* in *Slangen* veranderd, om te rymen met *Wangen*. Dan weer heeft een Vaers eene Lettergreep te veel, of te weinig; en, om dit te verhelpen, moet een en het zelfde Woord drie Geslagten aannemen. B. V. het Woord *Ocyer* is, by *Vondel*, Mannelyk, Vrouwelyk, en Onzydig, zo als 't in zyne kraam te pas komt. Zie *Hoogstraaten*s zelfstandige Naamwoorden.

Nog zou men 't zig troosten, indien alle onze Poëten *Vondels* waaren. Maar duizend anderen, met rymluft bevangen, bederven onze Moeder-

Moeder-taal, en weeten niet eens wat een
Vaers is. Niet onaartig heeft Cats gezegd,

Een die niet leezen kan die schryft een Minnebrief.

Inſgelyks,

Een die niet ſpelden kan die maakt een Helden-dicht.

Is 't geen Helden-dicht, dan is 't wat anders.
Iemand zei my eergifteren, *De jongſte Zoon*
van onze Groenvrouw is een GROOT Poët: hy
beeft al een Bruilofst-gedicht gemaakt, en werkt nu
aan eene Nieuw-jaars gift voor den Tooren-wagter.

2. De Poëtische Verrukking belet een' Gun-
ſteling van *Phebus* naauwkeurig acht te geeven
op zyne Woorden. Ieder Dichter heeft zyne
byzondere Weereld: hy ziet dat anderen
nooit gezien hebben, en ook nooit zullen zien,
en men moet hem op zyn woord gelooven.

Bacchum in remotis carmina rupibus,
*Vidi docentem, credite Poëteri.**

Als de Verrukking te ver gaat (wie zal ze
beteugelen?) zweemt ze wat na eene ylende
koorts.

3. By de twee gemelde eigenschappen moet
men voegen eene derde, bekend onder den
naam van Poëtische Vryheid. Dichters wor-
den hoogmoedig op hunne voortbrengſelen,
die eeuwigduurend zyn:

* *Hor. L. 2. Od. XIX. 1.*

Exegi

Exegi monumentum ære perennius
Quod Inor imber-edax, aut Aquilo impotens
POſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, aut fuga Temporum.*

Hun vermoogen ſtrekt zig over de Zang-
godinnen uit,

— *tu mihi Delphica*
*Lauro cinge volens Melpomene comam**.*

De Winden (anderzins een los en woest
volkje) hebben zy onder bedwang.

Mufs amicus triſtitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
*Portare Ventis***.*

Brengt myn' wenschen ſnelle Winden
Op uw' vlerken naar den Ryn****.

In een Woord, zy, die de Natuur regeeren,
willen zig niet, met eene ſlaafſche Eerbied,
aan taal-wetten onderwerpen.

HOOFD-

- * *Hor. L. 3. Od. XXX. 1.*
- ** *Ibid. vs. 14.*
- *** *Idem L. 1. Od. XXVI. 1.*
- **** *Proeve van Dichtoeffening &c. Bladz. 212.*

HOOFDSTUK V.

Algemeen Hulpmiddel aangewezen.

NU (en 't is ook tyd) gaa ik over tot het eenigste Middel om ons uit dien allezins belemmerden doolhof te redden. Ten dien einde moet men inslaan den zelfden weg, die in een ander geval van groote aangelegenheid ingeslaagen is.

Het Burgerregt onderstelt het bepaalen, en, in sonnige omstandigheden, het afstaan van een gedeelte der natuurlyke Vryheid. Deze Schat wordt, als een pand, aan de ge goedste en aanzienlykste Medeburgers toevertrouwd; tot algemeen voordeel. De Onderdaanen verkrygen bescherming tegen geweld, en het gerust genot hunner bezittingen: ten anderen, bekomen de Overheden, als billyke belooning hunner goede zorge, eenige voorregten, en zyn ook wel te vrede.

Insgelyks dienen de tegenwoordige en de toekomende *Nederduitsche* Schryvers zig vrywillig te onderwerpen aan het Gezag van eenen Medebroeder, in wien zekere hoedaanigheden vereenigd zyn.

Een Man, om voor Wetgever van de *Nederduitsche* Taal te worden aangenoomen, moet

1. Dezelve in den grond verstaan.
2. Hy moet in die Taal een zeer groot Werk heb-

hebben gemaakt, en laten drukken.

3. Dat Werk dient in onrym te zyn.

4. De Wetgever moet de Proeven zelfs hebben overlezen.

5. Het voorn. Werk moet onlangs geschreeven zyn.

Eindelyk, behoort het van dien aart te weezen, dat het bevatte meest alle de Woorden der bewuste Taale, of ten minste die Woorden, over welken de Geleerden in verschil zyn.

Alle deeze kentekenen zyn toepasselyk op den Heere WAGENAAR, Schryver der *Vaderlandsche Historie*, en op hem alleen. By onpartydige Regters staat hy te boek voor een verstandig, geleerd, en taalkundig Man. Zyne *Historie* behelst 20 deelen, ieder van meer dan 400 Bladzyden, groot 8vo, en kleine druk: met *Poëtische Vryheid*, *Poëtische Verrukking*, of *Poëtische Armoede* heeft hy niet te doen gehad. De Proeven van zyne *Historie* zal hy, woonende in de zelfde Stad daar 't voorn. Werk gedrukt is, waarschylyk hebben nagezien. Verouderde Spreekwyzen heeft men van hem niet te verwagten; en ik kan verzekeren dat genoegzaam alle de Woorden, over welker Spelding twist is gereezen, benevens de Geslagten der zelfstandige Naamwoorden, die eenigzins in twyfel zouden moogen getrokken worden, in zyn Werk te vinden zyn. Wie weet het beeter dan ik? Zederd ruim twee

twee jaaren heb ik uit de Vaderlandfche Hiftorie alleen by een gebragt by de twee duizend Woorden, en de Plaatsen, daar de zelve gevonden worden, naauwkeurig aangehaald. Deeze onderneeming, die ik van zins ben, hoe eer hoe liever, te voleindigen, is in zig zelve niet aangenaam, maar kan dienftig zyn; en dat is my genoeg.

TOE.

TOEGIFT.

De Nederduitsche Taal is veel moeyelyker dan men denkt. Om dezelve wel te kennen wordt meer dan een gemeene studie vereifcht; en men behoort de Werken van *Moonen*, *Huidelooper*, *Ten Kate*, *Korn. Elzevier*, &c. dikwyls en aandagtig te hebben doorbladerd.

In alles zyn die vermaarde Schryvers het onder elkanderen niet eens; maar hier in komen ze over een, dat zy hunne Moedertaal verrykt hebben met een groot getal fchrandere Aanmerkingen, waar van ik sommigen, tot besluit van dit Proefftuk, den weetgierigen Leezer zal mede deelen.

I. De Welluidentheid (*Euphonia*) vermag veel op een Taal, en baart dikwyls uitzonderingen, die tegen de reden fchynen te ftriden. B. V. Hoewel *Voet* van 't mannelyk Geflacht zy, zegt men egter *hy vaakt onder DE. voet*, om dat het een verkorting is van *voeten*, gelyk men zegt *een leger van honderd duizend MAN*, voor *Mannen*; maar op *DE loop* deugt niet, om dat het meervoud geen plaats hebben kan.

II. De Wortel-Woorden zyn zelfftandig, vermits het denkbeeld van dezelve zig in ons verftand vroeger opdoet dan 't denkbeeld van byvoegelyke Naamen. of van Werkwoorden.

Hier

Hier uit volgt dat, in stuk van spelding der Werkwoorden &c. acht moet gegeven worden op de spelding der zelfstandige Woorden, van welken de voorn. Werkwoorden afkomstig zyn. *Tred* moet derhalven maaken *treden*, *blad*, *doorbladeren*; maar van *loop* komt *loopen*, van het eenvoud *graaf*, het meervoud *graaven*, van 't zelfstandig Woord *graf*, het Werkwoord *graven*, en zo voorts.

III. Wanneer Deelwoorden de plaats van een byvoegelyk Naamwoord bekleeden, moeten ze, ten opzigt van het aanneemen of wegwerpen der *e* aan het einde, even als de byvoegelyke Naamwoorden behandeld worden.

Zo klaar als glinst'rend ys,
Het woedend Oorlogs zwaart.
Het gloeiend yzer.

IV. Als *dit* of *het* tot voorlooper dient, moet men zeggen *het* of *dit* *zoete kind*; maar is de voorlooper een bezittend Voornaamwoord (*pronomen possessivum*) als *myn*, *uw*, *zyn*, moet de *e* weggeworpen worden, en men moet zeggen *myn*, *zyn*, of *uw* *zoet kind*.

V. Indien men twee of meer byeenstaande zelfstandige Woorden, die niet meer dan een enkel denkbeeld in ons verwekken, nog een zelfstandig Woord (*in genitivo*) agter aan-voegt, moet alleen het agterste Lid de *s* tot aanwyzer van

van den *genitivus* aanneemen. *Koning Hendrik de vierdes Kroon.*

VI. In zekere gevallen weet men niet of een byvoegelyk Naamwoord een *e* moet aanneemen of niet. Zie hier een Regel. Een *groot Schilder* is een *kunstig Schilder*: een *groot Schilder* een *Schilder* die *groot van gestalte is*.

VII. Men zegt *des Heeren Gebud*, en *des Menschen Aart*. De reden is, dat men eertyds zei in 't noemend geval *Heere*, en *Mensche*: en daar van daan komt dat men nog, van het Overweezen spreekende, de oude en deftige gedaante onderhoud, zeggende: *de Heere heeft Hemel en Aarde gemaakt*.

VIII. Hoewel de verminderende zelfstandige Woorden (*diminutiva*) altoos van het onzijdig Geslagt zyn, zegt men, *Het Meisje stak zig in haar Hand*; en *Vondel*, het Gezicht vertoonende onder de gedaante eener Vrouwe, heeft zeer wel gezegd,

'T Gezicht betrouwt haar Oog.

IX. Wanneer men in twyfel is of een Woord moet eindigen met een *d*, of met een *t*, of met een *de*, dient hier op gelet.

Wanneer zelfstandige en byvoegelyke Naamwoorden, die in 't meervoud Getal, of in 't vrouwelyk Geslagt, hebben *den* of *de*, als *goden*, *saoden*, *vreugde*, moeten, de twee eerste Woorden

den in 't eenvoud getal, en 't laaste in het noemend geval, met een *d* geschreeven zyn.

De *t* heeft plaats in de tweede of derde persoon van den tegenwoordigen tyd der aantoonende wyze: als *gy* of *hy verkerct, bemint*. Maar als de laaste Lettergreep van het Werkwoord begint met een *d*, moet men schryven *gy* of *hy vindt*.

X. Byvoegelyke Naamwoorden, die in 't meervoud als zelfstandige Woorden gebruikt worden, moeten eindigen met een *n*: de *geenen*, de *levenden*, de *magtigen*, &c.

XI. *Zyn* en *deszels* moeten zorgvuldig onderscheiden worden. By voorbeeld, *Nero* deed een' zyner Hovelingen en zyn Vrouw ter dood brengen, wil zeggen de eige Vrouw van *Nero*, maar niet de Vrouw des Hovelings: men zou dan hebben moeten zeggen *deszels* Vrouw.

XII. Het Woord *licht* (*lumen*) moet gespeld worden met *ch*, om het te onderscheiden van *ligt* (*levis*); en ten gevallen van de Poëten, (welker taal verdervende Werken ons nogtans zo veel vermaak geeven) mag men *gezicht* schryven met *ch*, om dat het natuurlyk is *licht* en *gezicht* samen te doen rymen; en dat het Oog ook voldaan wil zyn.

E I N D E.

I N H O U D.

HOOFDSTUK I. Van de Fraaiheid der Nederduitsche Taale. Pag: 1

HOOFDSTUK II. Aanmerkingen over het spelden van een groot getal Nederduitsche Woorden. 9

HOOFDSTUK III. De Geslagten van een groot getal zelfstandige Woorden in 't Nederduitsch niet genoegzaam bepaald. 12

HOOFDSTUK IV. Van het Gezag der Poëten in stuk van Taal. 15

HOOFDSTUK V. Algemeen Hulpmiddel aangewezen. 18

TOEGIFT. 21